

Re-integratie ex-kankerpatiënten vaak moeizaam

Genezen maar nog niet hersteld

Tussen genezen zijn van kanker en volledig herstel ligt een schemergebied. Een periode waarin de ex-patiënt er misschien weer goed uitziet, maar zich zowel fysiek als mentaal nog niet zo voelt. Re-integratie is daardoor vaak een moeizaam en frustrerend proces. In de documentaire *Balans* volgt filmmaker en bedrijfsantropoloog Maaïke Broos mensen die hun leven en werk weer proberen op te pakken.

TEKST Diederik Wieman | Oblomov Media

De preview van *Balans* was een van de hoogtepunten van het NVvA-congres eind vorig jaar, waar kanker en werk een van de aandachtspunten was. Het indringende portret van (ex-)kankerpatiënten liet een diepe indruk na op de aanwezige arbeidsdeskundigen. Maaïke Broos: "Mensen worden erdoor geraakt. De documentaire maakt emoties los, en dat is wat je als filmmaker wilt bereiken." *Balans* is een momentopname van de fase tussen de zieke en de werkende wereld, een periode van ruwweg een jaar. "Dat is de tijd die

je nodig hebt om jezelf opnieuw te leren kennen, fysiek en mentaal. Je viert de eerste keer kerst, je bent de eerste keer jarig; bij alles vraag je je af hoe het was en hoe het nu is. Je weet je bestemming nog niet, je hoort nog even nergens bij. Dat keerpunt wil ik in de documentaire laten zien."

Leven staat stil

Maaïke Broos is ervaringsdeskundige. Eind 2007 was zij voor een documentaire op de Westelijke Jordaanoever toen



DONEER EN MAAK BALANS MOGELIJK



De documentaire *Balans* is nog niet af. Daarvoor ontbreekt nog geld. Maaïke Broos werkt zonder producent en maakt de documentaire in eigen beheer. Wilt u haar project steunen? Dat kan. Ga naar balansdoc.nl en doneer online (via Ideal) een bedrag. Als tegenprestatie ontvangt u – afhankelijk van het geschonken bedrag – VIP-kaartjes voor de première en/of een DVD-box. Ook andere vormen van sponsoring zijn mogelijk. Speciaal voor NVvA-leden is er een exclusieve DVD (beperkte oplage) met extra interviews met Maaïke Broos en veel andere herstellende kankerpatiënten. De DVD box bevat ook een klein boekje met unieke portretfoto's van herstellende kankerpatiënten. Deze DVD zal vanaf 50 euro aangeboden worden. Geïnteresseerd? Mail dan naar maaïke@balansdoc.nl met in het onderwerp DVD BALANS en de bedrijfs- of persoonlijke gegevens. Of kijk op www.balansdoc.nl/doneren voor online donaties aan *Balans*.

ze een opgezette klier in haar hals ontdekte. "Ik weet het aan drukte, te weinig slaap en de vreemde omgeving. Maar ik dacht toen ik in Israël bij iemand verbleef die in een ziekenhuis werkte: Zal ik vragen of zij ernaar wil kijken? Maar toch niet gedaan, ik dacht het gaat wel over."

Weer terug in Nederland hield het niet op met de drukte: Maaïke ging aan de slag bij een consultancybureau en in de weinige tijd die overbleef monteerde ze de West-Bank-documentaire. "Ik werkte dag en nacht. In mei 2008 was de documentaire klaar. Ik kreeg weer meer tijd om naar mijn lichaam te luisteren en merkte dat mijn been afwisselend warm en koud was. Een vreemde klacht, die de huisarts in Amsterdam niet serieus nam, en mij zonder juiste diagnose doorverwees naar een vaatarts met een wachtlijst van zes maanden. Mijn vader stelde voor in het ziekenhuis in Sittard langs te komen, omdat daar geen wachtlijsten waren. Toen ik de arts daar vroeg wat hij dacht het was, zei hij

plompverloren: 'Ik denk dat het lymfeklierkanker is.' Je schrikt. Het stond zo ver van me af. Ik was toen 28 en bovendien komt kanker helemaal niet bij ons in de familie voor. Mijn hele leven kwam plotseling stil te staan."

Onbegrip

Maaïke koos ervoor behandeld te worden in Orbis Medisch Centrum, het ziekenhuis waar haar vader destijds werkte. "Ik ging tijdens de behandeling bij mijn ouders wonen, vlakbij de bossen en leidde min of meer een soort kluisnaarsbestaan. Ik nam veel tijd voor mezelf. Contact met de buitenwereld, en met mijn nieuwe werk, had ik vooral via de mail." In januari 2009 was ze voldoende hersteld om weer aan de slag te gaan. In die periode tussen genezing en volledig herstel voelde ze zich vaak eenzaam, onbegrepen en geïsoleerd. Het re-integratieproces op haar werk werd een harde confrontatie met de werkelijkheid. "In de



tijd dat je weg bent geweest gaat het bedrijf natuurlijk gewoon door. De ontwikkelingen volgen elkaar in snel tempo op, het is lastig om weer aan te haken. Het is leuk als het lukt, maar als je niet mee kunt, zit je ernaast. Je bent dan ook makkelijk te raken, kwetsbaar. En mensen laten dat ook merken. Je ziet er weer goed uit. Dan verwacht men ook weer dat je alles kunt. Als je daarin meegaat, heb je al snel de neiging om over je grenzen heen te gaan.”

Keuzes maken

Maaïke kon bij het organisatieadviesbureau op een goede begeleiding rekenen. Ze werd ondersteund door de bedrijfsarts en een arbeidsdeskundige. Gezamenlijk kwamen ze tot een plan van aanpak voor terugkeer naar haar werk. Dat dit er in de praktijk niet van kwam, had te maken met twee factoren. Allereerst werd Maaïke vlak na het beëindigen van de chemo onverwacht zwanger. “Als je er eerst een jaar uit bent vanwege ziekte en daarna met zwangerschapsverlof gaat, helpt dat niet mee aan de re-integratie. Maar misschien nog wel belangrijker is dat je door je ziekte gaat nadenken over de echtheid van dingen. Je gaat bepalen wat belangrijk voor je is. Als mens verander je enorm.” Op haar site blikt ze als volgt op deze periode terug: “Het was voor mij een strijd om te leren dat ik mijn oude leven moest opgeven en anders moest gaan leven. Na mijn ziekte beseftte ik dat ik een keuze moest maken tussen consultancy of documentaires. Langzaam werd het heel helder waar ik in de toekomst voor wilde gaan. En dat is documentaires maken.”

Grenzen aangeven

“De vrouwen die ik in de documentaire volg, zijn een weerspiegeling van mijzelf. Ze zijn eind twintig, midden veertig en vijftig plus en dus allemaal in verschillende levensfasen. In feite beeld ik via die drie personen een heel leven uit.” De documentaire laat zien hoe de ziekte ingrijpt op het leven van de hoofdpersonen. Marit (29), bij wie borstkanker werd gediagnosticeerd, studeert voor architect en werkt daarnaast bij G-Star. Ze besluit echter met haar studie te stoppen, omdat ze voelt daar niet gelukkig in te worden en tijd wil hebben om leuke dingen te doen. Op haar werk vindt ze het heel erg lastig om grenzen aan te geven. Ze is vaak moe terwijl de werkdruk in de dynamische modewereld hoog is. Bij Josje (45) werd een melanoom geconstateerd, een maand voordat ze zou gaan trouwen. Ze is inmiddels genezen verklaard, maar houdt een fysieke beperking: de pijn die ze heeft wordt alleen maar erger en maakt re-integratie praktisch onmogelijk. Het doet meer met haar dan ze vermoedde. “Werk is veel belangrijker

dan ik dacht”, zegt Josje in de documentaire. “Hoe moet ik mijn leven indelen nu ik niet meer kan werken zoals voorheen?” Maaïke: “Door de ziekte raak je van je pad af. Dat is op zich niet erg, maar als je op je 45e hoort dat je nooit meer kunt werken is dat een ander verhaal. Het keerpunt is acceptatie en je afvragen hoe nu verder?”

Begrip

Balans wil vooral begrip kweken voor de situatie waarin (ex-)kankerpatiënten zich bevinden. Over de strijd die ze moeten leveren. Hun gevoelens, plannen, ambities, hoe ze in hun ‘nieuwe’ leven staan. Dat begrip kan meehelpen om mensen op een goede manier te re-integreren. “Re-integratie is noodzakelijk”, vindt Maaïke. “Door de vergrijzing zal het aantal kankergevallen toenemen. Je kunt deze groep niet negeren, want in de toekomst dreigt een groot arbeidstekort, we hebben dus iedereen nodig.” Volgens de documentairemaker moeten werkgevers geen angst hebben om met (ex-)kankerpatiënten te werken. “Het is onzin dat mensen hun werk niet meer kunnen doen als voorheen. Het heeft gewoon meer tijd en begeleiding nodig. En als het toch niet lukt, kun je ook op een ander niveau terugkomen.” Essentieel is een goede begeleiding, maar daar schort het vaak aan. “Vanaf het moment dat je ziek wordt, moet je meteen begeleiding krijgen omdat anders het gat te groot wordt als je er een halfjaar uit bent. De patiënt, coach en het bedrijf moeten samen kijken wat ze kunnen verwachten en wat bijvoorbeeld nog kan tijdens de behandeling. Nu zie je nog te veel dat het losse eilandjes zijn, er moet meer samenwerking komen, nieuwe systeem bedacht worden. Werk helpt je beter te voelen, en het arbeidspotentieel wordt groter als we ook deze groeiende groep mensen bij het arbeidsproces weten te betrekken.”

Geluk

“Ik hoop dat *Balans* bijdraagt aan het inzicht in de gevoelswereld van (ex-)kankerpatiënten. Wat het met mensen doet. Je denkt dat je controle op je leven hebt, maar dat is niet zo. Mensen zeggen vaak: ‘Positief zijn, dan overwin je de ziekte’. Maar dat is onzin: je moet gewoon geluk hebben.”

Maaïke Broos had dat geluk. Ze is genezen verklaard, heeft haar leven weer op de rit. Maar blijft ze zich desondanks de rest van haar leven patiënt voelen? “Nee, voor mij persoonlijk geldt dat niet. Ik voel me steeds minder patiënt, hoef ook steeds minder vaak op controle. Maar kanker is wel iets wat altijd bij je blijft. Het heeft je veranderd in hoe je bent en hoe je denkt over leven en dood. De onbevangeheid is weg.” ←